

Tüm okumalar ve düşünmelerin sonunda Allah'ın varlığının tek isbatının ona iman edip, hayatını ona göre düzenleyen bir insan olduğuna karar verdim. Allah varmış gibi yaşayan birisinden başka Allah'ı isbat edebilecek delil yoktur.

Yaşamak evet, inanmaktan öte yaşamak. Çünkü bu derece büyük bir kavramın tek bir kişinin *sözüyle* var olması (veya yok olması) muteber değildir, o sebeple olsa gerek, *Kitap* hiçbir zaman (kafayı isbatla bozmuş müslümanların yaptığı gibi) isbata yönelik bir söz sarfetmez, kozmolojik, ontolojik, istatistik kanıtlar dizmeye çalışmaz, insanı Allah varmış gibi yaşamaya davet eder.

Bilimsellik iddiasıyla *aslında tanrıyı insan yarattı* diyenlere de bir cevap olabilir bu, kainatın, varlığın, bildiğimiz tüm kuralların ve isimlerin ötesinde bir yaratıcıdan konuşurken, bilimi, onun çalışmasını sağlayan kuralları kullanmak abestir; öyle yok edemezsiniz, yok etmek için yeryüzündeki tüm insanları Allah yokmuş gibi yaşamaya başlaması lazımdır. Tanrı'nın yokluğunu isbat da yine o yokmuş gibi yaşayarak olur.

O sebeple tüm mesele, bir felsefi-bilimsel-dini mesele gibi durmakla beraber, nasıl yaşadığımız meselesidir. Allah varmış gibi mi yaşayacağız, yokmuş gibi mi yaşayacağız? Bu sorunun ürettiği kavga, yeryüzündeki tüm felsefi-bilimsel-dini çatışmaların özünde bulunur; zihin felsefesiyle ilgili konuşurken, mesela *şuurun* (consciousness) varlığına inanan insanların (Penrose veya Chalmers diyelim mesela) aynı zamanda, klasik anlamda olmasa da bir Tanrı düşüncesini müdafaa edebileceklerini görmek zor değildir. Zeminleri uygun değildir velakin, felsefeyle yola çıkıp Allah'a varamazsınız, çünkü felsefe, Sartre'ın dediği gibi, size nasıl yaşamanız gerektiği dışında her şeyi söyler. Allah'ın varlığıysa, dedik ya, ancak o varmış gibi yaşamakla isbat olur.

Allah varmış gibi mi yaşayacağız, *şuur* varmış gibi mi yaşayacağız, akıl varmış gibi mi yaşayacağız, yoksa bunların hepsini *temelsiz itikatlar* sayıp, kendimizi gördüğümüzle, bildiğimizle, zevk aldığımızla mı sınırlayacağız?